

3.1 Prozodické vlastnosti litevštiny

Přízvuk

Litevský přízvuk je volný: může být na kterékoliv slabice. Poloha přízvuku se během ohýbání může měnit, a tyto proměny jsou pak individuální vlastností dotyčného slova, nikoliv ohýbacího vzoru, ke kterému ono slovo patří.

<i>stalas (stůl)</i>	<i>kamienas (kmen)</i>	<i>žuvis (ryba)</i>
N. sta-las	ka- mie -nas	žu- vis
G. sta-lo	ka- mie -no	žu- vies
D. sta-lui	ka- mie -nui	žu -viai
A. sta-lą	ka- mie -ną	žu -vį
I. sta-lu	ka- mie -nu	žu-vi- mi
L. sta-le	ka- mie -ne	žu-vy- je
V. sta-le	ka- mie -ne	žu- vie

<i>daryti, daro, darė (dělat)</i>	<i>duoti, duoda, davė (dát)</i>
aš dar- au	duo -du
tu dar- ai	duo -di
jis, ji da -ro	duo -da

Poloha přízvuku je zásadním faktorem litevského slova a má fonologickou funkci, tzn. že se slova mohou lišit pouze polohou přízvuku – přízvuk je v litevštině **významotvorný**.

giria (*chválí*) **g**iria (*les*)
kasa (*ryje*) **k**asa (*cop*)
karti (*věšet*) **k**arti (*hořká*)

Intonace

- způsob artikulace dlouhých přízvučných slabik

Intonace je také **významotvorná**. Rozlišujeme intonaci stoupavou a klesavou.

Akutová (klesavá) intonace: š**aa**auk (*střílej*); l**aa**auk (*čekej*); k**aa**altas (*dláto*)

Cirkumflexová (stoupavá) intonace: šau**u**uk (*křič*); lauu**u**uk (*přič*); kall**l**tas (*vinen*)

Příklad: šauk; lauk; kaltas

Akut: š**aa**auk (*střílej*); l**aa**auk (*čekej*); k**aa**altas (*dláto*)

Zápis: šáuk; láuk; káltas

Cirkumflex: šau**u**uk (*křič*); lauu**u**uk (*plešat*); kall**l**tas (*vinen*)

Zápis: šauk, lauk, káltas

POZOR. Krátká slabika může nést přízvuk, ale nemá žádnou intonaci. K zápisu se v tomto případě používá znak „gravis“, např.: rankà (*ruka*).

3.2 Dialogy:

Labà dienà!			?	
!			?	!
!			?	!
Sveikà!	...		?	!
!	...		?	Sudiē!
!	...		?	!
!			?	!
!			?	

3.3 Časování sloves – indikativ praesens (přítomný čas), typ „-a“

Schéma:

kmen přítomného času + koncovky: (aš) **-u** (mes) **-ame**
 (tu) **-i** (jūs) **-ate**
 (jis, ji/jie, jos) **-a**

Příklad:

kalbēti, **kalba**, kalbējo (*mluvit*)

kalb-a

aš	kalbu (= kalb+u)	mes	kalbame (kalb+ame)
tu	kalbi (=kalb+i)	jūs	kalbate (kalb+ate)
jis, ji	kalba (=kalb+a)	jie, jos	kalba (kalb+a)

dirbti, dirba, dirbo (pracovat)

studijuoti, studijuoja, studijavo (studovat)

eiti, eina, ėjo (jít)

3.4 Zápor „ne-“

kalbēti → nekalbēti (nemluvit)

aš nekalbu (nemluvím), nedirbu (nepracuju), nestudijuoj (nestuduju)

!!! Zapamatujte si negativní formy slovesa „být“:

aš	nesu	mes	nesame
tu	nesi	jūs	nesate
	jis, ji, jie jos		<u> nėra</u>

3.5 Domácí úkol

3.5.1 Vyčasujte slovesa *būti*, *dirbti*, *studijuoti* a *eiti*, utvořte od nich i záporné tvary a přelořte.

3.5.2 Přelořte:

Dobrý den, jmenuji se XY.

Jak se jmenujete vy?

Dobré ráno.

Jaké je tvé příjmení?

Dobrou noc.

Nashledanou.

Ahoj/zdravím.

Buď zdrav/zdráva.